

RAPORTTI:

LOPPURAPORTTI OSALLISTUMISESTANI STANFORDIN INNOVAATIOJOURNALISMIN OHJELMAAN 2010

Jukka Perttu
Toimittaja, Helsingin Sanomat
jukkamatti.perttu@gmail.com
+35840-5111630

Osallistuin Yhdysvalloissa Stanfordin yliopiston innovaatiojournalismin ohjelmaan helmi-elokuussa 2010. Ohjelman johtaja oli David Nordfors; 11 osallistujaa tulivat Suomesta, Ruotsista, Pakistanista, Sloveniasta ja Meksikosta Ohjelman alussa oli kolmen viikon jakso Stanfordin yliopiston tiloissa Kaliforniassa. Sen jälkeen valtaosa osallistujista siirtyi muutamaksi kuukaudeksi työskentelemään toimituksiin eri puolilla Yhdysvaltoja. Itse menin Bostonin seudulle.

Saavuin Kaliforniaan 1. helmikuuta. Majoituin Palo Altossa Corina Waylla tuttavien luo, jossa käytössäni oli omakotitalossa hyvät tilat. Ennen kurssin alkua hankin mm. paikallisen kännykkäliittymän, pankkitilin ja -kortin sekä tutustuin liikenneyhteyksiin. Tutustuin myös seutuun, esimerkiksi Berkeleyn yliopistoon, Oaklandiin, vähän San Franciscoon sekä Googlen kotipaikkaan Mountain View'ssä.

Stanfordin jakson aikana kokoonnuimme yleensä Wallenberg Hallissa, joka sijaitsee kampuksella. Jakso oli pääosin opiskelua tai siihen liittyvää toimintaa aamusta iltaan. Illoin oli usein erilaisia tapaamisia, luettavaa tai kotitehtäviäkin. Viikonloppunikin kuuluivat ohjelman parissa. Varsinaista vapaa-aikaa ei oikeastaan jäänyt.

Ohjelmassa tutustuimme innovaatiojournalismin ideaan sekä Piilaakson innovaatioekosysteemiin arvoineen, elämäntapoineen ja venturecapitalisteineen. Innovatiojournalismissa keskeistä on kertoa innovaatioista laaja-alaisesti. Lähestymistapa kuvaa Triple Helixin käsite, jonka nojalla on tärkeää sisällyttää etenkin poliittinen, tieteellinen ja liiketaloudellinen näkökulma. Toisaalta ajatuksena on, että kehitetään uudenlaisia, parempia journalistisia tapoja ja menetelmiä. Nordfors luonnehti nykyistä yhteiskunnallista kehitystä esimerkiksi siten, että valta on siirtymässä poliitikoilta innovaatiojärjestelmille ja että uudessa innovaatioyhteiskunnassa toimittajien työssä on keskeistä kertoa innovaatioprosesseista.

Ohjelmassa vierailevana professorina ollut tanskalainen Kirsten Mogensen teki huolestuttavan havainnon Piilaakson mediaa tutkiessaan. Pääsystä lähteiden äärelle on tullut aiempaa vaikeampaa. Yhtiöt valikoivat myötämielisiä luottotoimittajia tai -blogikirjoittajia, joille asioista kerrotaan. Luottokirjoittajajärjestelmä näkyy myös siten, että Piilaakson menestyneet innovaatioyhtiöt Apple ja Google eivät näe yhtä suurta tarvetta lähettää lehdistötiedotteita kuin muut yhtiöt vaan lähettävät niitä paljon vähemmän. Tuloksena on että journalistien on aiempaa vaikeampi toimia vallan vahtikoirina, mikä on haitaksi demokratian edistämiseksi yhteiskunnassa. Vaikuttaa siltä, että valta on yhä enemmän siirtymässä yrityksiin.

Tutustuimme myös seudun perinteiseen ja uuteen mediaan kuten San Francisco Chronicleen, GigaOmiin sekä New York Timesin ja Bloombergin toimituksiin San Franciscossa. Lisäksi vierailimme esimerkiksi Stanford Research Institutessa, jossa tehdään innovaatiotutkimusta. Kuulimme myös laajan puhujajoukon näkemyksiä mm. Piilaakson historiasta ja menestyksen syistä. Workshopeissa käsiteltiin myös median tilaa ja tulevaisuudennäkymiä. Painopiste oli Yhdysvalloissa. Pyrimme hahmottamaan suuntaa, johon media kehittyy ja miten tekniikan kehitys vaikuttaa mediaan ja yhteiskuntaan.

Johtopäätös oli, että edessä on valtavia muutoksia. Pohdimme myös, kuka oikeastaan on journalisti näinä aikoina, jolloin kuka tahansa voi julkaista materiaalia internetissä. Yksi keskeisistä ongelmista on, missä ja millä resursseilla journalisti julkaisee kirjoituksensa tulevaisuudessa, kun uudet organisaatiot kilpailevat varsin menestyksekkäästi perinteisen median kanssa mainostuloista ja kun internet tarjoaa runsaasti luettavaa ilmaiseksi.

Helmikuun lopussa lensin Kaliforniasta Bostoniin, sillä 1. maaliskuuta aloitin ohjelmaan liittyvät työt Xconomyssa (www.xconomy.com). Työpaikkani sijaitsi Bostonin naapurikaupungissa Cambridgessa, joka on MIT:n (Massachusettsin teknillinen korkeakoulu) ja Harvardin yliopiston kotikaupunki. Työkavereideni tausta oli paljolti erityisesti MIT:ssä. Xconomy on nettijulkaisu, joka keskittyy kirjoittamaan innovaatioista. Aiheet käsittelevät usein huipputekniikkaa. Uutisoinnin kohteena ovat erityisesti aloittelevat yritykset, startupit. Xconomy on itsekin sellainen. Sen tulot tulevat suureksi osaksi sponsoreilta ja tilaisuuksista, joihin Xconomy myy lippuja.

Uutisointi kohdistetaan erityisesti liike-elämän sekä tieteen ja tekniikan ihmisille.

Työtahti vaikutti olevan Xconomyssa erittäin kova. Havaintojeni perusteella työpäivä saattoi alkaa aniharvoin ja jatkua puolen yön tietämille. Itsekin kyllä toisinaan työskentelin kotonani aamuyön puolelle. Töitä teetti myös seitsemän innovaatiojournalismin konferenssin järjestäminen, ja Suomen-asiatkin oli hoidettava internetin kautta. Xconomyn väki oli lahjakasta ja ystävällistä.

Muutto Bostoniin ja Cambridgeen oli ohjelman vaativin jakso. Asuin kymmenisen päivää hotellissa ennen kuin pääsin muuttamaan kelvolliseen asuntoon Fifth Streetille ja kalustamaan sen. Asunnosta oli vain 120 metriä töihin. Vuokra oli 1300 dollaria kuussa. Lisäksi oli kustannettava sähkö, kaasu ja internetyhteydet. MIT:n kampus oli aivan lähellä.

Xconomyssa kirjoitin pääasiassa melko laajoja selostuksia. Tyytyväisin olen artikkelini sähköä tuottavista ajoneuvon iskunvaimentajista (<http://www.xconomy.com/boston/2010/05/03/mit-spinoff-levant-power-on-track-to-produce-energy-boosting-shock-absorbers-for-cars-tanks-and-trains/>). Se oli oma ideani, mutta pääosin kirjoitin minulle annetuista aiheista. Otin Xconomylle myös kuvia digikamerallani. Lisäksi laadin Helsingin Sanomille artikkelin lentoautosta, joka olikin autosivuston lähtöjuttuna. Kirjoitin Amerikassa myös Helsingin Sanomien Säätiölle kuusi blogikirjoitusta.

Xconomyssa työskentely oli erittäin palkitsevaa. Pääsin tutustumaan Bostonin seudun innovaatiokulttuuriin ja jo toimituksen väkeen tutustuminen oli hieno kokemus. Xconomyn julkaisema aineisto oli luonteeltaan erittäin paikallista. Päämaja oli Bostonin seudulla mutta myös Seattlessa ja San Diegossa oli toimitus. Vierailuni aikana nettijulkaisu avasi toimitukset myös Detroitissa ja San Franciscossa.

Xconomyssa työskentelyn ohessa tehtävänäni oli valmistella muiden innovaatiojournalismin ohjelmaan osallistuvien tavoin seitsemättä innovaatiojournalismin konferenssia Stanfordin kesäkuuksi. Konferenssin laadinta vei paljon aikaa. Järjestämiseen liittyvä sähköpostiliikenne oli vilkasta, ja meillä oli Skype-kokouksia. Ohjeet konferenssin järjestämiseksi jäivät varsin hatariksi, ja ne muuttuivat kuukausien vierieessä. Järjestäminen edellytti runsaasti tietotekniikan taitojen opettelemista.

Huhtikuussa kurssimme teki äärimmäisen mielenkiintoisen ja myös mukavan matkan New Yorkiin ja Washington DC:hen. Matkat majoituksineen oli järjestettävä ja kustannettava itse (eli siis Helsingin Sanomain Säätiön apurahalla), kuten yleensäkin kaikki ohjelmaan liittyvät matkat ja majoitukset. Oma itärannikon matkani alkoi 11. huhtikuuta ja päättyi 18. huhtikuuta.

New Yorkissa mielenkiintoisimpina vierailukohteina pidin Carnegie Säätiötä (emäntä Susan King) ja venture capital -yhtiö Warburg Pincus (isäntä Henry Kressel). Washington DC:ssa pidin eniten vierailuista National Public Radiossa ja Hearstin lehti-imperiumin toimituksessa. Kaiken kaikkiaan koen, että itärannikon matka oli yksi koko ohjelman parhaista jaksoista. Opin paljon Yhdysvaltojen innovaatiokulttuurista, mediasta ja Yhdysvalloista yleensäkin.

Itärannikon matkan jälkeen aikani kului kesäkuun konferenssiin asti Xconomyssa työskennellen ja konferenssia valmistellen. Meillä itärannikon stipendiaateilla oli myös yksi viikonlopputapaaminen Bostonissa. Toukokuussa kiire alkoi helpottaa ja aikaa alkoi jäädä myös lenkkeilyyn ja kuntosalilla käyntiin. Bostonissa ja Cambridgeassa juoksulenkkeily on erittäin suosittua ja kuntosaleja on paljon.

Seitsemäs innovaatiojournalismin konferenssi järjestettiin 7.-9. kesäkuuta Stanfordin kampuksella. Lensin Kaliforniaan 5. kesäkuuta ja lähdin takaisin Cambridgeen 13. kesäkuuta. Konferenssissa vastuullani oli neljä workshopia, joille olin valinnut käsiteltävän asian ja joihin olin kutsunut puhujia ja muita osallistujia. Ensimmäisenä päivänä kahdessa workshopissani oli aiheena: miten kirjoittaa ympäristöalan innovaatioista innovatiivisesti? Pääpuhujaksi näihin keskusteluihin olin kutsunut Greentech Median päätoimittajan Michael Chanellos'sin. Keskustelussamme todettiin muun muassa, että toimittajat ovat taipuvaisia antamaan liioittelevan kuvan käsiteltävästä asiasta. Näin kirjoitus saa lehdessä paremman paikan ja enemmän tilaa. Toisaalta toimittajat saattavat tyrmätä esimerkiksi innovaation liian ankarasti. Lisäksi lukijoille syntyy väärinymmärryksiä asioista siksi, että toimittajat kirjoittavat mielellään itseään kiinnostavista asioista, kuten sähköautoista tai tuulivoimasta. Tylsät aiheet kuten energian säästö ja kierrätys jäävät helposti liian vähälle huomiolle.

Tiistaina kahdessa workshopissani konferenssiin kutsumani, Dagens Industriin Yhdysvaltain kirjeenvaihtaja Mikael Törnwall kertoi mainiosta innovaatiojournalistisesta artikkelistaan: Paras myyntijärjestelmä on asiakkaan päässä. Törnwall oli haastatellut Piilaakson innovaatiotietäjiä ja pyrkinyt siten selvittämään, mikä tekee joistakin yrityksistä erityisen innovatiivisia ja miksi toiset ovat keinoja innovaatioissa. Täydellistä vastausta on vaikea antaa, mutta yksi syy on siinä, että hyviä innovaatioita tuottavat yritykset ajattelevat asioita asiakkaan kannalta ja luovasti. Lahjakas innovaattori on vähän niin kuin lahjakas musiikin tekijä. Hyvä musiikki kyllä tunnustetaan, mutta on vaikea määritellä tarkasti, miksi jokin henkilö kykenee luomaan hyvää musiikkia.

Kutsuin konferenssiin myös tietojenkäsittelyn professorin Erkki Sutisen Itä-Suomen yliopistosta. Hänen kanssaan pohdin, minkälaisia mahdollisuuksia tietotekniikka tarjoaa journalismille. Tapasin Sutisen ja hänen tutkimusryhmänsä jäseniä jo Suomessa ennen Yhdysvaltoihin matkustamista: mietimme yhdessä erilaisia tapoja hyödyntää tietotekniikkaa journalismissa. Sutisen ryhmä on jo kehittänyt mielenkiintoisia ohjelmia, joille voisi ilmeisesti kehittää hyödyllisiä sovelluksia journalismissa.

Kaliforniassa käytin osan ajasta verkostoitumiseen mutta myös edelleen tutustumiseen osavaltioon, esimerkiksi Montereyhin, johon sijoittuu kirjailija John Steinbeckin kuuluisa teos Cannery Row. Kävin tietysti katsomassa Cannery Row -katua ja luin myös kyseisen kirjan.

Bostonin seudulla vierailuni Xconomyssa päättyi 17. kesäkuuta suureen Xcite 2010 - tapahtumaan. Konferenssissa Bostonin seudun innovaatioekosysteemin edustajat tapasivat toisiaan ja Xconomyn väkeä. Konferenssissa käsiteltiin innovaatiotalouden kysymyksiä ja näkymiä.

Päätin vierailuni tähän tapahtumaan samoin kuin ruotsalainen innovaatiojournalismin stipendiaatti Eva Regårdh, joka oli toinen Stanfordin stipendiaatti Bostonin toimituksessa. Oli erinomainen etu, että toimituksessa oli toinenkin fellow, niin saatoimme vaihtaa ajatuksia keskenämme. Viimeisen blogikirjoitukseni Helsingin Sanomien Säätiölle lähetin 21. kesäkuuta. Kesäkuun lopussa tutustuin vuokra-autolla Massachusettsiin, Maineeseen ja New Hampshireen. Suomeen saavuin 30. kesäkuuta.

Suomessa tein vielä ohjelmaan kuuluvan lopputyön, yhteenvedon innovaatiojournalismin konferenssin ensimmäisen päivän workshoppeistani. Lähetin sen Stanfordin 2. elokuuta, ja se julkaistiin internetissä konferenssin sivuilla osoitteessa: https://docs.google.com/View?id=dhdcptz_4ldk7tcndw

Ohjelman aikana pohdin monesti, olisiko ohjelmassa voinut olla mukana enemmän puhdasta journalismia, olisi mietitty tarkemmin vaikkapa hyvän innovaatioartikkelin kirjoittamista. Sitä kyllä mietittiin hyvin yleisellä tasolla, kuten toteamalla, mitä elementtejä hyvä innovaatioartikkeli sisältää. Käsittelimme innovaatiojournalismia melko paljon erilaisten laitteiden kautta. Google ja Apple olivat yhtiöitä, jotka olivat esillä jatkuvasti.

Koin ohjelman äärimmäisen hyödylliseksi. Se tarjosi mielenkiintoisia kontakteja ja näkökulmia. Keskustelut, pohdinnat, kysymykset ja mielipiteet syvensivät käsitystäni amerikkalaisesta innovaatiokulttuurista ja innovaatioista ylipäätään. Samalla sain kartuttaa amerikkalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin tuntemustani samoin kuin kulttuurien tuntemustani ylipäätään, sillä tapasinhan ohjelman aikana runsaasti ihmisiä eri puolilta maailmaa. Kiinnostuin innovaatioista entisestään ja aion perehtyä aihekenttään vastakin. Helsingin Sanomien Säätiön apuraha oli erinomaisen suuruinen ja mahdollisti ohjelmaan osallistumisen täysipainoisesti, vaikka suurten kulujen vuoksi käytin osallistumiseni rahoittamiseen myös säästöjäni. Kiitän Helsingin Sanomien Säätiötä siitä, että sain apurahan ja huikean mahdollisuuden osallistua Stanfordin innovaatiojournalismin ohjelmaan.